

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ
ДО КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФІЛОСОФІЇ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ, ЗАОЧНОЇ ТА ЕКСТЕРНАТНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ
за напрямом 6.020301 (033) “ФІЛОСОФІЯ” ОКР “БАКАЛАВР” на 2017/2018
навчальний рік

Вступ до філософії

1. Світогляд та його структура. Історичні типи світогляду.
2. Міф та релігія як первісні форми світогляду.
3. Міфологія як наука про міфи, етапи її становлення і розвитку. Своєрідність української міфології.
4. Філософія як теоретична основа світогляду.
5. Предмет філософії та її структура.
6. Філософія і наука: спільні та відмінні риси.
7. Матеріалізм, ідеалізм, дуалізм — напрями вирішення фундаментальних питань філософії.
8. Методи та функції філософії. Світоглядна та методологічна функції філософії.
9. Філософія і філософування. Софійний та епістемний способи філософування.
10. Сутність світу і людини. Духовні виміри буття людини. Свідомість.
11. Генезис філософії. Джерела та соціокультурні чинники зародження філософської думки. Концепції походження філософії. Загальнолюдське та національно-особливе у філософії.
12. Проблема буття у філософії. Історичний розвиток поняття буття.
13. Онтологія як учення про буття.
14. Основні форми буття та їх взаємозв'язок.
15. Проблема першоначал світу (монізм, дуалізм, плюралізм).
16. Поняття матерії. Спосіб та форми існування матеріального світу. Основні види і форми руху, простору і часу.
17. Проблема свідомості у філософії. Поняття ідеального.
18. Сутнісні ознаки свідомості та її структура.
19. Свідомість, мислення і мова у їх співвідношенні.
20. Свідомість і творчість. Сутність творчості та її типи.
21. Самосвідомість.
22. Суспільна свідомість: основні форми.
23. Психіка, свідомість, душа, дух та проблеми єдності їх у людині.
24. Діалектика як учення про розвиток та її принципи. Альтернативи діалектики.
25. Діалектика і метафізика як вчення про розвиток і способи філософування.
26. Співвідношення руху і розвитку. Поняття розвитку та його ознаки.
27. Основні категорії діалектики.
28. Основні закони діалектики.
29. Предмет гносеології та її базові категорії (пізнання, суб'єкт, об'єкт).
30. Види, рівні та форми пізнання.
31. Істина та її критерії. Теорії істини.
32. Знання як предмет епістемології.
33. Особливості наукового пізнання

34. Поняття феноменології, феномену та інтенціональності свідомості. Ознаки феноменологічного стилю мислення.
35. Феноменологічна редукція та її типи.
36. Феноменологічне конституювання.
37. Інтерсуб'єктивність як предмет феноменологічного аналізу.
38. Герменевтика та історичні етапи її становлення. Різновиди герменевтики: релігійна, філософська, раціональна.
39. Основні поняття філософської герменевтики.
40. Естетика: предмет та основні категорії.

Історія філософії

1. Виникнення та основні риси філософської думки стародавніх Індії та Китаю.
2. Антична філософія, її джерела, своєрідність та основні періоди її історії.
3. Основні школи до сократівського періоду давньогрецької філософії. Космоцентризм та пошук першооснови буття. Початки діалектики та учення про пізнання.
4. Проблема людини в античній філософії. Софісти. Сократ. Філософія Платона. Філософська система Арістотеля.
5. Філософія еллінізму: епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм.
6. Філософія Стародавнього Риму. Неоплатонізм.
7. Середньовічна парадигма західноєвропейської філософії. Апологетика, патристика, схоластика. Полеміка реалізму і номіналізму. Філософсько-теологічні вчення Августина і Томи Аквінського.
8. Антропоцентризм та гуманізм філософського мислення епохи Відродження (М. Кузанський, Н. Макіавеллі, Т. Мор, Т. Кампанелла). Натурфілософські ідеї епохи Відродження (Дж. Бруно, М. Копернік, Й. Кеплер, Леонардо да Вінчі).
9. Західноєвропейська філософія (XVI-XVIII ст.). Проблема субстанції і методу пізнання у філософії Нового часу (Ф. Бекон, Дж. Локк, Т. Гоббс, Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Ляйбніц, Дж. Берклі, Д. Г'юм).
10. Особливості поглядів філософів-просвітників на історію, державу, людину і суспільство. Теорія "суспільного договору" та "природних прав" людини.
11. Німецька класична філософія та її місце в історії філософської думки.
12. Філософія І.Канта. "Коперніканський переворот" І.Канта в теорії пізнання. Етичні погляди І.Канта.
13. Філософія Й. Г.Фіхте про діяльно-творчу основу буття. Філософія тотожності Ф.В.Й.Шеллінга. Поняття Абсолюту.
14. Філософська система і діалектичний метод Г.В.Ф. Гегеля. Філософія історії Гегеля. Вчення про абсолютний дух.. Логіка і теорія пізнання.
15. Антропологічний матеріалізм Л. Фюєрбаха.
16. Філософія К. Маркса. Діяльнісна концепція людини та матеріалістичне розуміння історії. Філософські аспекти неомарксизму. Франкфуртська школа.
17. Філософія позитивізму та його еволюція.
18. Філософські течії неокантіанства та неогегельянства.
19. Прагматизм як напрям західної філософії.
20. Провідні тенденції, риси та напрями сучасної зарубіжної філософії.
21. Ірраціоналізм "філософії життя" (А.Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Бергсон, В.Дільтей).
22. Психоаналітична філософія та її розвиток (З.Фройд, К. Юнг, Е. Фромм).
23. Персоналізм — напрям у філософії ХХ ст. (Е. Муньє, Б. Боун, Е. Брайтмен).
24. Філософія екзистенціалізму у ХХ ст. (М.Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, А.Камю, К.Ясперс).
25. Філософська антропологія (М. Шелер, Г. Плеснер, А. Гелен).
26. Еволюція релігійної філософії у ХХ ст. Неотомізм. Тейярдизм. Сучасна протестантська філософія.
27. Філософський структуралізм, герменевтика, феноменологія – течії сучасної філософії.

28. Філософія постмодернізму.
29. Особливості та основні етапи розвитку слов'янської та російської філософії.
30. Основні особливості, джерела та періоди історії української філософії.
31. Філософські ідеї в культурі Київської Русі (XI–XIII ст.).
32. Філософська думка в Україні XIV–XVIII ст. Розвиток гуманістичних ідей в братських школах, Острозькому культурно–освітньому центрі та Києво–Могилянській академії.
33. Філософія Г. Сковороди. Вчення про три світи і дві “натури”. Ідеї “сродної праці” і “нерівної рівності”. Кордоцентризм.
34. Особливості розвитку української філософії в XIX ст. Філософські аспекти українського романтизму. Філософські ідеї М. Гоголя. Проблема людини і нації у творчості діячів Кирило–Мефодіївського товариства (М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко).
35. “Філософія серця” П. Юркевича. Академічна філософія в Україні кінця XIX – початку XX століть.
36. Філософські ідеї М. Драгоманова, О. Потебні, Б. Кістяківського, М. Грушевського, В. Винниченка, В. Вернадського.
37. Філософія І. Франка та обґрунтування української ідеї у його творчості.
38. Філософські погляди В. Липинського, Д. Донцова Л. Українки, В. Стефаніка.
39. Розвиток української філософії у діаспорі (Д. Чижевський, О. Кульчицький, І. Лисяк-Рудницький, Ю. Вассиян, М. Шлемкевич, В. Янів та ін.).
40. Суперечності розвитку філософської думки в Україні у першій третині XX ст. Новітня українська філософія. Становлення Київської філософської школи (П. Копнін, В. Шинкарук).

Етика

1. Етика як філософська наука. Етимологія термінів «етика» та «мораль».
2. Предмет етики.
3. Структура етики.
4. Кантівське розуміння предмету етики.
5. Нормативний характер етики.
6. Поняття моралі, її зміст та структура.
7. Поняття моральної свідомості та її структура.
8. Гуманізм як моральний принцип.
9. Альтруїзм як моральний принцип.
10. Толерантність як головний принцип гуманістичної етики.
11. Моральний принцип колективізму.
12. Індивідуалізм як моральний принцип.
13. Основні соціальні функції моралі.
14. Загальнолюдський зміст моралі: «золоте правило» в історії людства.
15. Типологія моралі.
16. Особливості авторитарного та гуманістичного типів етики за поглядами Е. Фромма.
17. Основні функції етики.
18. Моральні норми і принципи.
19. Співвідношення понять «мораль» і «моральність».
20. Мораль та право як способи соціальної регуляції та їх співвідношення.
21. Етична думка стародавнього Китаю: особливості, ідеї, течії.
22. Конфуціанська етика.
23. Етика даосизму.
24. Основні етичні ідеї староіндійської філософії.
25. Морально-етичні принципи буддизму.
26. Сократ та сократичні школи в етиці.
27. Евдемонізм та індивідуалізм етики Епікура.

28. Етика Арістотеля: її роль і значення для формування європейської етики.
29. Етика стоїцизму.
30. Моральні та етичні особливості середньовічної доби.
31. Особливості християнського морального вчення та передумови його виникнення.
32. Етичний раціоналізм Нового Часу.
33. Етика Б. Спінози.
34. Етика Просвітництва.
35. Категоричний імператив І. Канта.
36. Етика любові С. Керкегора.
37. Етика співстраждання А. Шопенгауера.
38. Етика прагматизму і утилітаризму.
39. Моральні проблеми сучасного українського суспільства.
40. Добро і зло як категорії етики.

Соціальна філософія

1. Соціальна філософія: предмет та основні категорії.
2. Історичний розвиток соціально-філософської думки: зародження, основні періоди та сучасний стан.
3. Суспільство і людина — ключові категорії соціальної філософії. Поняття соціального. Специфіка соціальних законів.
4. Людина як біосоціальна та духовна істота. Співвідношення понять “людина”, “особа”, “індивід”, “індивідуальність”, “особистість”. Проблема свободи особи та основи її розв’язання.
5. Основні концепції суспільства. Суспільство як стабільна функціонуюча та динамічна система.
6. Праця – основа саморозвитку людини та суспільства. Суспільне виробництво, його основні компоненти.
7. Суспільні відносини та їх типи.
8. Основні сфери суспільного життя. Структура суспільства. Поняття власності та економічна сфера суспільства. Соціальна структура суспільства та основні типи соціальних спільнот. Політична сфера суспільства. Поняття влади, політики, держави. Духовна сфера суспільного життя. Поняття духовності, та проблема духовної культури в сучасному суспільстві.
9. Поняття соціального процесу. Розвиток суспільства: джерела, рушійні сили. Проблема критеріїв суспільного прогресу.
10. Особистість як суб’єкт суспільного розвитку. Особистість та її типи.
11. Цінності та їх роль в житті людини і суспільства.
12. Суспільство і природа. Особливості прояву природного в основних сферах суспільства.
13. Людинотворча сутність культури.
14. Поняття цивілізації. Цивілізаційні засади суспільства.
15. Глобальні проблеми людства та соціальне прогнозування.
16. Предмет філософії історії.
17. Особливості міфологічного та релігійного осягнення історії. Історичний коловорот у тлумаченні Полібія.
18. Формування філософії історії у добу Просвітництва.
19. Прогресистська концепція історії І. Канта.
20. Філософія історії Г. Гегеля.
21. Теорія історичного процесу Карла Маркса: формаційний підхід.
22. Цивілізаційний підхід до історії. Концепція Арнольда Дж. Тойнбі.
23. Морфологія історії Освальда Шпенглера.
24. Ноосферна концепція Володимира Вернадського.
25. Проблема суб’єкта історії: людина, історичні спільноти, цивілізації. Основні підходи

- до розуміння рушійних сил і факторів історії.
26. Проблема сенсу історії та суспільного прогресу.
  27. Світоглядні основи та структура філософії права. Право як соціально-духовне явище.
  28. Співвідношення природних і правових законів, закону і права. Форми права.
  29. Природне право та його особливості.
  30. Особливості та засади позитивного права.
  31. Договірна теорія права як вираження природних потреб людини.
  32. Право як справедливість.
  33. Поняття правової реальності, простору і часу, правової держави та громадянського суспільства.
  34. Людські способи освоєння природи: предметна діяльність і техніки. Техніка в контексті історичних типів цивілізації.
  35. Історичні етапи розвитку техніки.
  36. Особливості сучасних проявів техніки. Поняття технології. Сучасна технологічна революція та її перспективи.
  37. Техніка як об'єкт філософського дослідження.
  38. Становлення та розвиток філософії техніки.
  39. Гуманітарно-соціологічний напрям у філософії техніки (К. Маркс, Ж. Еллюль, Франкфуртська школа). Спекулятивно-умоглядний напрям (Ф. Дассауер, Е. Блох, М. Гайдеггер),
  40. Антропологічний напрям у філософії техніки (К. Ясперс, Л. Мемфорд, Х. Ортега-і-Гассет).

Програмові вимоги обговорені і затверджені на засіданні кафедри філософії, соціології та релігієзнавства, протокол № 9 від 14 лютого 2018 року.

Зав. кафедри філософії, соціології
та релігієзнавства

доц. Дойчик М.В.